

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Biblioteki katedralne w służbie teologii akademickiej

Author: Barbara Kołodziej

Citation style: Kołodziej Barbara. (2018). Biblioteki katedralne w służbie teologii akademickiej. W: M. Kyler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Kolekcje w zbiorach bibliotek Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 74-87). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Biblioteki katedralne w służbie teologii akademickiej

Powołanie i struktura bibliotek zakładowych Wydziału Teologicznego UŚ

Po II wojnie światowej wraz z ideą utworzenia uniwersytetu w województwie śląskim pojawiła się myśl o powołaniu Wydziału Teologicznego w Katowicach¹, jednak podjęte wówczas próby zakończyły się niepowodzeniem. Również w okresie tworzenia Uniwersytetu Śląskiego², nie powrócono do idei powołania takiego wydziału. Ponownie inicjatywa utworzenia Wydziału Teologicznego w ramach struktur Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach podjęta została w latach 90. XX wieku i zaowocowała w 2000 roku zatwierdzeniem przygotowanej dokumentacji przez Stolicę Apostolską. Następnie odbyło się głosowanie Senatu Uniwersytetu Śląskiego powołujące do istnienia Wydział Teologiczny w Katowicach.

Z dniem 1 października 2001 roku, po przeprowadzeniu konkursów na stanowiska naukowe oraz naborze studentów, wydział rozpoczął spełnianie naukowych oraz dydaktycznych funkcji³.

¹ Więcej na temat powołania Wydziału Teologicznego w Katowicach zob.: T. PIERONEK: *Droga odrodzenia polskich uczelni teologicznych*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 35, 2002, z. 1, s. 7–16; W. MYSZOR: *Powołanie Wydziału Teologicznego w Katowicach*. W: *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce: wizja Kardynała Karola Wojtyły i jej realizacja*. Red. J. MAJKA. Kraków 2002, s. 351–361; *Wykaz dokumentów. 1945 (maj–czerwiec), Katowice. Memoriał w sprawie założenia uniwersytetu w województwie śląsko-dąbrowskim*. W: *Wyrósł z dobrego drzewa... Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. Red. A. BARCIAK. Katowice 1998, s. 198–209; W. MYSZOR: *Powołanie Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2000–2005 (stan na 30 września 2005 roku)*. Oprac. L. SZEWCZYK. Katowice 2005, s. 31–39; W. MYSZOR: *A faculty of theology at a state university*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 41, 2008, z. 2, s. 269–280.

² *Historia i dzień dzisiejszy uczelni*. 2017. <http://www.us.edu.pl/universytet/historia/> [dostęp: 2.02.2017].

³ D. ZIMOŃ: *Przedmowa*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego*. Red. L. SZEWCZYK, K. KUKOWKA. Katowice 2005, s. [5–6].

Zgodnie z przyjętą uchwałą senatu UŚ, zadaniem WT była także organizacja katedr lub zakładów których liczba, zakres obszarów badawczych, w zależności od potrzeb naukowo-dydaktycznych mogły ulegać zmianom⁴.

W pierwszym okresie istnienia, na Wydziale Teologicznym odbywały się studia dzienne w zakresie teologii pastoralnej, nauczycielskiej i ogólnej oraz studia zaoczne i uzupełniające⁵. W roku 2009 uruchomiono na wydziale kierunek Nauki o Rodzinie, a także powołano Zakład Nauk o Rodzinie (obecnie Katedra Nauk o Rodzinie). Do roku 2004 korzystając z pomieszczeń budynku Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego, zajęcia dydaktyczne prowadzono w salach wykładowych seminarium. W wydzielonej części budynku seminaryjnego funkcjonował dziekanat, biblioteka oraz zakłady, a w nich tworzące się biblioteki. Z księgozbioru biblioteki seminaryjnej⁶ utworzono Bibliotekę Teologiczną⁷, jako zbiór użyczony Uniwersytetowi Śląskiemu. Nowopowstały Wydział Teologiczny udostępnił dla środowiska akademickiego znakomity zasób biblioteczny, a uczelnia powiększyła tym sposobem swoją sieć bibliotek specjalistycznych⁸.

Funkcjonowanie jednostki naukowej bez odpowiedniego zaplecza materialnego, lokalowego oraz dobrze zaopatrzonej biblioteki, nowoczesnej pracowni komputerowej i zaplecza dydaktycznego jest niemożliwe do zrealizowania. Z kolei podstawą działania oraz funkcjonowania biblioteki są zbiory i związana z nimi odpowiednio realizowana polityka gromadzenia, opracowania i udostępniania. Zakres gromadzonej w księżnicy literatury wyznaczają nauki teologiczne z uwzględnieniem dziedzin pokrewnych, interdyscyplinarnych oraz pomocniczych. Wraz z kształtowaniem się czytelni ogólnej, czytelni czasopism oraz działu gromadzenia i opracowania, rozpoczęto pro-

⁴ Uchwała Senatu Uniwersytetu Śląskiego z 7.11.2000 r. w sprawie utworzenia Wydziału Teologicznego. W: *Informator Wydziału Teologicznego na rok akademicki 2001/2002*. Oprac. L. SZEWCZYK, K. SOSNA. Katowice 2002, s. 10–11.

⁵ Ibidem, s. 22.

⁶ Więcej na temat historii i działalności Biblioteki zob.: T. CZAKAŃSKI: *Historia Biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego (1927–2000)*. „Wiadomości Archidiecezjalne” 2000, nr 11, s. 530–540; IDEM: *Biblioteka Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego*. W: *Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne 1924–2004*. Red. J. KUPNY. Katowice 2004, s. 283–292; IDEM: *Libri Martyres. Gdy książka była wrogiem*. W: *Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne 1924–2004*. Red. J. KUPNY. Katowice 2004, s. 293–298.

⁷ Więcej na temat przekształcenia Biblioteki WSSD w Bibliotekę Teologiczną zob.: B. WARZĄCHOWSKA: *Wyrośła z dobrego drzewa*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 2002, nr 3, s. 25; EADEM: *Biblioteka Teologiczna zaprasza. Czytaj na Wita Stwosza*. „Gość Niedzielny” 2002, nr 5, s. 26; EADEM: *Stara biblioteka nowego wydziału Uniwersytetu Śląskiego*. „Biuletyn EBIB” 2002, nr 35. <http://www.ebib.pl/2002/35/warzachowska.php> [dostęp: 19.03.2017].

⁸ B. WARZĄCHOWSKA: *Zbiory Biblioteki Teologicznej w służbie społeczności akademickiej*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 328.

ces budowania księgozbiorów zakładowych, które stanowić miały zaplecze naukowo-badawcze dla wyodrębnionych na Wydziale Teologicznym zakładów⁹.

Kierownicy zakładów wraz z pracownikami naukowymi wybierali z istniejącego zasobu bibliotecznego pozycje, które miały być dostępne tylko w bibliotekach zakładowych. Wyznaczało to szereg prac do wykonania przez bibliotekarzy, których zadaniem było: określenie w katalogu elektronicznym lokalizacji zakładowej każdej pozycji i sporządzenie wykazu przekazywanej literatury. Równocześnie prowadzono zakup nowości, głównie ze środków Uniwersytetu Śląskiego w ramach funduszy przyznawanych na badania statutowe i własne¹⁰, a po opracowaniu, kierowano książki do bibliotek zakładowych. Pracownicy naukowci docierając do informacji o interesujących i znaczących pozycjach ukazujących się na rynku, wpływają decydująco na prowadzoną przez kierowników politykę gromadzenia zbiorów w bibliotece zakładowej. Natomiast dzięki otrzymywanym z kraju i zagranicy darom książkowym¹¹ możliwe jest również uzupełnianie księgozbiorów zakładowych o bardzo cenne, często niedostępne już na rynku wydawniczym publikacje.

Biblioteka Teologiczna otrzymuje dary od instytucji, wydawnictw, osób prywatnych, oraz często znaczące księgozbiory pośmiertne księży, przekazywane zazwyczaj przez rodzinę zmarłego lub upoważnione osoby. Do jednych z pierwszych przejętych przez bibliotekę darów zagranicznych należy między innymi dar ks. dr Martina Gritza¹², ks. prof. dr Paula Bormanna¹³, czy ks. prof. Lothara Ullricha¹⁴. Spośród darów polskich przekazanych przez księży diecezjalnych wy-

⁹ Więcej na temat struktury organizacyjnej Wydziału Teologicznego zob.: *Informator Wydziału Teologicznego w roku akademickim 2001/2002*. Katowice 2002, s. 20–22; *Informator Wydziału Teologicznego w roku akademickim 2002/2003*. Katowice 2002, s. 5–6; *Struktura organizacyjna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w roku akademickim 2004/2005*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego*. Red. L. SZEWCZYK, K. KUKOWKA. Katowice 2005, s. 110; *Działalność dydaktyczna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2000–2005 (stan na 30 września 2005 roku)*. Oprac. L. SZEWCZYK. Katowice 2005, s. 209–221.

¹⁰ E. LUBOJAŃSKA: *Zakup literatury naukowej ze środków własnych i projektów badawczych (grantów) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce*. Red. H. OLSZAR, B. WARZĄCHOWSKA. Katowice 2009, s. 119–131.

¹¹ G. ŁĄCKA: *Dary w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w aspekcie ochrony dziedzictwa narodowego*. „FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2011, nr 1–2 (32–33), s. 72–92.

¹² W. MYSZOR: *Ks. dr Martin Gritz i jego Biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 36, 2003, z. 1, s. 258–259.

¹³ W. MYSZOR: *Ks. Prof. dr Paul Bormann i jego Biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 37, 2004, z. 1, s. 174–176.

¹⁴ *Zmarł ks. Prof. Dr Lothar Ullrich*. 2013. <http://www.wtl.us.edu.pl/news.php?extend.8505> [dostęp: 16.02.2017].

różnić możemy dar abp Szczepana Wesołego¹⁵, który stanowi w Bibliotece Teologicznej wyodrębnioną kolekcję stale uzupełnianą, dar abp Damiana Zimonia oraz dary księży profesorów: Józefa Krętosza¹⁶, Wincentego Myszora¹⁷ czy Remigiusza Sobańskiego¹⁸.

Tabela 1. Zakłady (obecnie katedry) funkcjonujące na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego

Nazwa zakładu	Nazwa katedry od roku akademickiego 2014/2015
Zakład Filozofii Chrześcijańskiej	Katedra Teologii Fundamentalnej, Misjologii i Filozofii Chrześcijańskiej
Zakład Katechetyki i Pedagogiki	Katedra Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Katechetyki
Zakład Liturgiki i Homiletyki	Katedra Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Katechetyki
Zakład Misjologii i Teologii Religii	Katedra Teologii Fundamentalnej, Misjologii i Filozofii Chrześcijańskiej
Zakład Prawa Kanonicznego	Katedra Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu
Zakład Teologii Biblijnej	Katedra Teologii Biblijnej Starego i Nowego Testamentu
Zakład Teologii Dogmatycznej	Katedra Teologii Dogmatycznej i Duchowości
Zakład Teologii Ekumenicznej	Katedra Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu
Zakład Teologii Fundamentalnej	Katedra Teologii Fundamentalnej, Misjologii i Filozofii Chrześcijańskiej
Zakład Teologii Moralnej i Duchowości	Katedra Teologii Moralnej i Katolickiej Nauki Społecznej
Zakład Teologii Pastoralnej i Historii Duszpasterstwa	Katedra Teologii Pastoralnej, Liturgiki, Homiletyki i Katechetyki
Zakład Teologii Patrystycznej i Historii Kościoła	Katedra Teologii Patrystycznej i Historii Kościoła
–	Katedra Nauk o Rodzinie

Źródło: Opracowanie własne.

¹⁵ B. KOŁODZIEJ: *Kolekcja Arcybiskupa Szczepana Wesołego – dar dla zbioru kościelnego Biblioteki Teologicznej. W: Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce historia i współczesność*. Red. H. OLSZAR, B. WARZĄCHOWSKA. Katowice, s. 143–147.

¹⁶ B. WARZĄCHOWSKA: *Literatura kresowa w kolekcji księdza profesora Józefa Krętosza w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Kultura książki i informacji. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Gondek*. Red. A. PULIKOWSKI. Katowice 2017, s. 295–308.

¹⁷ A. MUC: *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 46, 2013, z. 1, s. 208–215.

¹⁸ B. KOŁODZIEJ: *Spuścizna naukowa księdza Remigiusza Sobańskiego w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 46, 2013, z. 1, s. 202–207.

Do bibliotek zakładowych trafiały materiały źródłowe, które udostępniane były studentom podczas zajęć seminaryjnych w zakładach. Literatura pozyskiwana była przez księży profesorów podczas ich podróży zagranicznych i dzięki kontaktom z naukowcami całego świata. Charakter i zakres pozycji gromadzonych w bibliotekach zakładowych ukierunkowany jest głównie na potrzeby i rozwój naukowy nauczycieli akademickich oraz stanowi bazę naukowo-dydaktyczną dla prowadzonych zajęć. Dla studentów zbiory bibliotek w zakładach stanowią bazę naukową wykorzystywaną podczas ćwiczeń i wykładów. Często są to publikacje wąskotematyczne, specjalistyczne, wykorzystywane przez pracowników naukowych w związku z podjętymi przez nich tematami badawczymi.

Na przełomie roku akademickiego 2014/2015 w wyniku reorganizacji Wydziału Teologicznego, podjęto decyzję o scaleniu niektórych zakładów. Z dwunastu dotychczas funkcjonujących zakładów wyłoniono dziewięć katedr. Księgozbiory pozostały bez zmian, a w niektórych przypadkach powiększyły się o pozycje z wchłoniętych bibliotek zakładowych. Wykaz dotychczasowych zakładów i aktualnych katedr ilustruje tabela 1 na poprzedniej stronie.

Programy badawcze wykładnikiem gromadzonej literatury

Podjęte przez pracowników WTL działania naukowe były i nadal są realizowane w podejmowanych pracach badawczych, których tematyka wyznacza zakres, charakter i specyfikę gromadzonej w katedrach literatury. Obszar zagadnień badawczych jest rozległy i zazwyczaj kontynuowany przez kilka lat. W początkowym okresie funkcjonowania WT dobór literatury odpowiadał zaplanowanym programom badawczym. Dla przykładu można wskazać następujące tematy realizowane w zakładach od 2002 roku:

- Wychowanie ku dojrzałości przeżywaniu wiary we wspólnocie chrześcijańskiej;
- Hermeneutyka obecnego w liturgii czynnika ludzkiego, wyrażającego się w słowie spisany lub wypowiedziany (modlitwy, homilie) oraz w twórczości muzycznej;
- Misje w kontekście kultur i religii;
- Biblijny paradygmat jedności podstawą kanoniczno-prawnej identyfikacji dóbr małżeństwa, rodziny i całego społeczeństwa;
- Dialog „objawionej antropologii” ze współczesną kulturą (kontekst nowożytny i ponowoczesny);
- Subiektywizacja moralności;
- Katolickie duszpasterstwo na terenie wschodniej Europy w XIX–XXI wieku;
- Eklezjologia od V do VIII wieku i jej pastoralna recepcja w Kościele na przestrzeni wieków.

Analizując przedstawione programy badawcze nie trudno zauważyć, że wymagały one specjalistycznej, a w wielu przypadkach szczegółowej literatury. Były to głównie materiały źródłowe

lub opracowane wyniki najnowszych badań. Zakupione publikacje to najczęściej dzieła z oficyn zagranicznych wydawane w międzynarodowych ośrodkach myśli teologicznej. Do bibliotek zakładowych trafiała głównie literatura finansowana przez Uniwersytet Śląski, chociaż wiele pozycji kupowano ze środków kurialnych, jeśli temat badawczy był interdyscyplinarny.

Należy zaznaczyć, że kolekcje bibliotek katedralnych stanowią księgozbiór ruchomy, który po zakończeniu programu badawczego może częściowo lub całkowicie zmienić lokalizację. Część materiałów źródłowych zasila działy Czytelni Ogólnej, a publikacje o charakterze dydaktycznym przekazywane są do magazynów, aby mogły być wypożyczane na zewnątrz. Obecnie w poszczególnych katedrach Wydziału Teologicznego UŚ realizowane są następujące programy badawcze:

1. *Hermeneutyka „wydarzenia zbawczego” w aspekcie liturgiczno-homiletycznym i pastoralno-katechetycznym* to temat realizowany w Katedrze Teologii Pastoralnej Liturgiki Homiletyki i Katechetyki. Podejmowane zagadnienie wieloaspektowo analizuje „wydarzenie zbawcze” w wymiarze historycznym oraz jego współczesnym kontekście. Temat w szerokim spektrum obejmuje także zagadnienia praktycznych i teoretycznych aspektów homilii, kerygmatyczną i mistagogiczną rolę katechezy, a także problematykę ewangelizacyjnego wymiaru duszpasterstwa¹⁹. Bogaty księgozbiór katedry gromadzi publikacje zarówno w języku polskim jak i obcym (głównie materiały źródłowe), a także uwzględnienia literaturę o charakterze słownikowym oraz informacyjnym. Wskazać można pozycje z zakresu metodyki i dydaktyki głoszenia Słowa Bożego, zbiory kazań (okolicznościowe, do młodzieży, społeczno-patriotyczne, na podstawowe tematy wiary), homilii, komentarzy do czytań.

Dla studentów, przygotowujących się do głoszenia kazań, pomocne może być wydawnictwo skoroszytowe stanowiące pakiet multimedialny, *Teczka Pracy Logopedy* (Poznań 2013). W ramach zajęć przysposabiających do zawodu katechety, studenci mogą uzyskać w bibliotece katedralnej dostęp do wieloegzemplarzowych pozycji z zakresu metodyki katechezy. Po zakończonych programach badawczych, decyzją kierownika katedry książki pozostają w zbiorach bibliotek katedralnych lub zasilają księgozbiór Czytelni Ogólnej. Między innymi książki z zakresu liturgiki i homiletyki znalazły swoje miejsce w dziale liturgika. Były to przeważnie pozycje obcojęzyczne z następujących serii naukowych: „Monumenta Studia Instrumenta Liturgica”, „Monumenta Liturgica Consilii Tridentini”, „Bibliotheca Ephemerides Liturgicae”.

2. *Rozwój soteriologii biblijnej* to temat badawczy podejmowany obecnie przez Katedrę Teologii Biblijnej Starego i Nowego Testamentu. Celem badania jest pogłębienie zrozumienia wybranych aspektów historycznego rozwoju teologii biblijnej Nowego i Starego Testamentu, ze szczególnym

¹⁹ Programy badawcze Wydziału Teologicznego UŚ w roku 2016. http://www.wtl.us.edu.pl/pdf/Projekty_badawcze_WTL.pdf [dostęp: 27.01.2017].

uwzględnieniem stanowiącej jej zwornik soteriologii²⁰. Do prac naukowo-dydaktycznych katedry służy podstawowy warsztat informacyjno-bibliograficzny, m.in.: słowniki, encyklopedie (ogólne i specjalistyczne), wstępy i komentarze biblijne, konkordancje w języku polskim oraz obcojęzyczne. Jako materiały wieloegzemplarzowe obecne są także podręczniki do nauki języka greckiego, hebrajskiego i łaciny. Z publikacji specjalistycznych dostępnych w katedrze dla przykładu można wskazać na tytuły: *Handbook of Patristic Exegesis* (Leiden 2006) – cenna pozycja z zakresu hermeneutyki biblijnej, *Concordance du Nouveau Testament Sahidique* (Louvain 1957), *CD-ROM Bible Works 8 LLC* (Norfolk 2008), *Encyclopedia of the historical Jesus* (New York 2008).

3. W Katedrze Teologii Dogmatycznej i Duchowości prace naukowe skupiają się wokół rozwijania wybranych aspektów dogmatyki katolickiej, ze szczególnym nastawieniem na dialog we współczesnym świecie. Badaniom poddawana jest tożsamość metodologiczna teologii, a także reinterpretacja klasycznych zagadnień dogmatyki, głównie w zakresie chrystologii, soteriologii, nauki o łasce w szerokim kontekście współczesnej kultury²¹. Temat prac badawczych koncentruje się wokół dialogu teologii katolickiej ze współczesną kulturą. Ze względu na reorganizację struktur WT zbiór biblioteczny katedry został w 2016 roku przeniesiony do pomieszczeń Biblioteki Teologicznej, gdzie utworzono Pracownię Teologii Systematycznej. Zgromadzona w pracowni literatura jest obecnie porządkowana oraz uzupełniana, głównie o pozycje książkowe już skatalogowane, pochodzące z księgozbioru kurialnego oraz uniwersyteckiego. Kolekcja została także wzbogacona o pozycje z darów ks. Lothara Ullricha²², a także dzieła znajdujące się w Zakładzie Teologii Fundamentalnej. Wśród różnorodnej zgromadzonej literatury wskazać można następujące serie: „Acta Synodalia Sacrosancti Consilii Oecumenici Vaticani II”, „Bernhard von Clairvaux Sämtliche Werke”, „Amateca” (seria w języku niemieckim), czy seria „Quaestiones Disputatae”. Zgromadzona literatura odzwierciedla między innymi tematy z zakresu antropologii, chrystologii, czy też tematykę zbawienia.

4. W Katedrze Teologii Fundamentalnej, Misjologii i Filozofii Chrześcijańskiej podejmowane zagadnienia badawcze to *Misje i dialog „objawionej antropologii” ze współczesną kulturą*. Tematyka chrześcijaństwa w kontekście nowożytnej kultury europejskiej i pozaeuropejskiej z wskazaniem na działalność misyjną oraz wątki antropologiczne, to zagadnienia przewodnie gromadzonej

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

²² Ks. Lothar Ullrich pracował od 2001 do 2004 roku jako profesor teologii dogmatycznej i fundamentalnej na Wydziale Teologicznym UŚ w Katowicach. W 2013 roku Biblioteka Teologiczna otrzymała dar książkowy, który wzbogacił Pracownię Teologii Systematycznej.

literatury. Dodatkowo w katedrze inicjowane są badania na temat wybranych aspektów filozofii chrześcijańskiej ze szczególnym uwzględnieniem bioetyki.

Zgromadzony księgozbiór reprezentuje między innymi dzieła z: filozofii, metafizyki, eschatologii, psychologii religii. Z zakupu książek w ramach badań statutowych i własnych pochodzi *Encyclopedia of Bioethics* (New York 2004), seria „Critical concepts in philosophy” oraz wielotomowe dzieło *Philosophy of religion* (London 2010), a także czasopisma, między innymi „Anthropos”. Podczas zajęć seminaryjnych studenci i pracownicy koncentrują się na analizie osoby ludzkiej i jej natury, studiują dzieje filozofii polskiej i europejskiej, dyskutują na tematy etyczne.

5. W Katedrze Teologii Moralnej i Katolickiej Nauki Społecznej prowadzone są badania w zakresie moralnej konsekwencji „wiary ateistów” i „wiary chrześcijan”. Naukowcy realizując projekt badawczy, analizują współczesne procesy sekularyzacji oraz procesy ewangelizacji. Obydwa procesy są nieodłączne od życia moralnego i wpływają na kształtowanie się moralności zarówno życia osobistego, jak i życia społecznego²³. Katedra ma w swoich zbiorach publikacje ogólne dotyczące wiary, dialogu międzyreligijnego, kondycji moralnej współczesnego człowieka, czy jego sumienia. Dla prac naukowych dotyczących na przykład zagadnień znaczenia płci dla tożsamości człowieka, czy szeroko podejmowanego zagadnienia postaw farmaceutów sprzedających wyroby medyczne budzące sprzeciw sumienia, dostępna w katedrze literatura jest na bieżąco uzupełniania o nowości wydawnicze. Wśród publikacji obecnych w bibliotece katedralnej, możemy wskazać między innymi: *Dokumenty nauki społecznej Kościoła Cz. 1 i 2* (Rzym – Lublin 1987), *Słownik demokracji* (Kraków 1989), *Filozofia społeczna* (Wrocław 1982), *Etyka życia gospodarczego* (Warszawa 1980), *Dizionario encicopedico di teologia morale* (Rzym 1976), *Nauczanie moralne Jana Pawła II* (Radowo 2006) obejmujące szczegółowe części: bioetyka, rodzina, społeczeństwo, *Bioetyka i ryzyko. Argument „równi pochyłej” w dyskusji wokół osiągnięć współczesnej genetyki* (Lublin 2000). Wśród pozycji obcojęzycznych przeważają książki niemieckie, angielskie oraz włoskie na temat wartości moralnych, etycznych, życia osobistego i relacji międzyludzkich.

6. Podjęty przez pracowników projekt badawczy *W służbie komunii: małżeństwa i rodziny, Kościoła, społeczeństw i narodów* realizuje Katedra Prawa Kanonicznego i Ekumenizmu. Głównym celem zadania badawczego jak piszą uczestniczący w projekcie jest: „odkrycie »na nowo« i pogłębienie prawdy, że prawo i jego kultura stanowią ważny czynnik partycypacji, uwspółnotowania, jednoczenia w różnorodności, a szerzej – humanizacji świata (personalizacji człowieka i personalizacji świata w relacji do człowieka)”²⁴. Tematyka dotycząca godności osoby ludzkiej

²³ Programy badawcze Wydziału Teologicznego UŚ w roku 2016. http://www.wtl.new.us.edu.pl/pdf/Projekty_badawcze_WTL.pdf [dostęp: 10.02.2017].

²⁴ Ibidem.

w ujęciu jej praw i obowiązków oraz problemy ekumenicznej komunikacji międzyludzkiej generują obszar tematyczny zgromadzonego księgozbioru.

Obecnie w bibliotece katedralnej znajdują się pozycje z prawa kanonicznego, komentarze do kodeksów prawa kanonicznego, podręczniki z tego zakresu tematycznego, na przykład *Polska bibliografia teologii i prawa kanonicznego* (Warszawa 1971), dzieła wieloegzemplarzowe: *Zarys prawa kanonicznego* (Warszawa 1968), *Posoborowe prawodawstwo kościelne* (Warszawa 1968), *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 1–4 (Warszawa 1985). Z publikacji obcojęzycznych (głównie włoskich, hiszpańskich i niemieckich) są obecne dzieła wydawane między innymi przez Uniwersytet Nawarry (Hiszpania), czy publikacje z włoskiego wydawnictwa prowadzonego przez zgromadzenie sercanów Edizioni Dehoniane Bologna, na przykład wielotomowe dzieło *Il codice Diritto Canonico* (Bologna 2011). Dla studentów piszących prace dyplomowe dotyczące małżeństwa chrześcijańskiego (aspekt prawny), relacji między państwem a Kościołem, ekumenizmu, pojednania i jedności w Kościele, zasób biblioteczny katedry umożliwia dotarcie do wielu publikacji o charakterze wąskospecjalistycznym. Część księgozbioru, która należała do Zakładu Teologii Ekumenicznej, została po reorganizacji Czytelni Ogólnej włączona do jej zbiorów, zasilając głównie dział obejmujący dzieła z ekumenizmu. Dublety książek przekazano do magazynów umożliwiając ich wypożyczenie na zewnątrz.

7. Pracownicy Katedry Teologii Patrystycznej i Historii Kościoła realizują temat badawczy *Relacje Kościół – władza – społeczeństwo w świecie starożytnym i współczesnym*, analizując problemy Kościoła w dwóch obszarach czasowych: starożytnym oraz współczesnym. Historia Kościoła ma swoje odniesienie do problemów społecznych i politycznych, a badania obejmują także zjawiska interakcji między historią „świecką” a „kościelną”, szczególnie w relacji „państwo (władza) – Kościół”²⁵. Dla badań nad starożytną historią Kościoła szczególnie cenne są pozycje bibliograficzno-informacyjne oraz źródłowe. Można dla przykładu wskazać na wybrane tytuły takie jak: *Bibliographia Patristica* (Berlin 1959), *Dictionary of manichaeen texts* (Turnhout 1998), *Enchiridion fontium historiae Ecclesiasticae Antiqua* (Fryburg 1941), liczne pozycje z serii „Sources Chrétiennes”²⁶ oraz „Fontes Christiani”²⁷. Warsztat naukowo-badawczy katedry tworzą publikacje odnoszące się także do stosunków pomiędzy chrześcijanami a poganami, Żydami, heretykami oraz

²⁵ Ibidem [dostęp: 24.02.2017].

²⁶ Sources Chrétiennes (z fran. Źródła chrześcijańskie) – seria wydawnicza, w ramach której publikowane są wydania krytyczne starożytnych tekstów patrystycznych greckich i łacińskich wraz z przekładem francuskim. Teksty syryjskie wydawane są jedynie w przekładzie. Zbiór zapoczątkowany został w Lyonie w 1943 przez jezuitów: Victora Fontoynonta, Jeana Daniélou, Henri de Lubaca i Claude’a Mondéserta. *Sources chrétiennes*. https://pl.wikipedia.org/wiki/Sources_chr%C3%A9tiennes [dostęp: 24.02.2017].

²⁷ Fontes Christiani (źródła chrześcijańskie) to seria zawierająca chrześcijańskie teksty źródłowe z antyku i

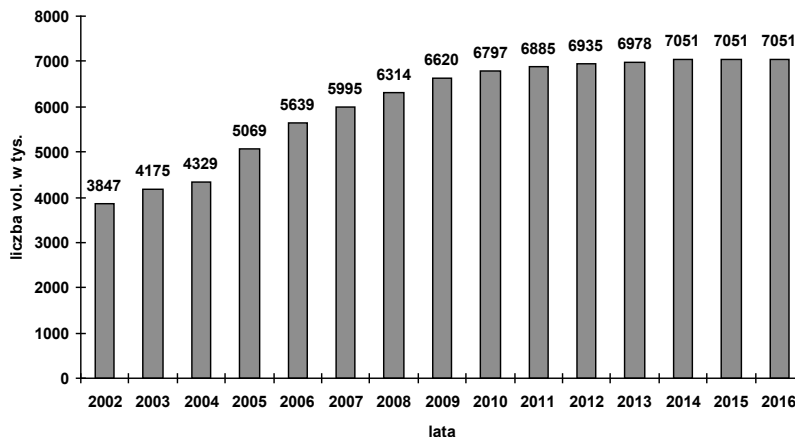
omawiające relacje państwo – Kościół. Biblioteka gromadzi także materiały kartograficzne takie jak: *Polska w okresie rozbiorów [Mapa]*, *Polska dzielnicowa [Mapa]*, *Podziały dzielnicowe w XII–XIII wieku*. Część księgozbioru (głównie serie obcojęzyczne), zostały umieszczone w wyremontowanych pomieszczeniach biblioteki, resztę przekazano do magazynów.

8. Aktualnie podejmowany temat badawczy w Katedrze Nauk o Rodzinie dotyczy problematyki małżeństwa i rodziny w kontekście współczesnych przemian. Realizowane badania naukowe na tym kierunku odnoszą się do rodziny, życia małżeńsko-rodzinnego, ekologii i kondycji współczesnej rodziny w obliczu zachodzących przemian. Poprzez pryzmat doświadczenia chrześcijańskiego pracownicy oraz studenci koncentrują się na pogłębianiu wiedzy o sytuacji rodzin we współczesnym społeczeństwie. Zdobywają także umiejętności oraz kompetencje społeczne wymagane w pracy z rodzinami. Wiedza zdobyta w toku studiów na kierunku nauki o rodzinie, ma charakter interdyscyplinarny, który zapewnia odpowiednie podejście do rozwiązywanych problemów. Biblioteka katedry zapewnia pracownikom i studentom dostęp do literatury dotyczącej rodziny (w bardzo szerokim spektrum tego zagadnienia), wiedzy o człowieku (wyodrębniając tu aspekt biologiczny, psychiczny oraz duchowy), a także publikacji omawiających instytucjonalno-prawne uwarunkowania funkcjonowania rodziny. Seksuologia, prokreacja, dysfunkcje i patologie w rodzinach, to tematy przewodnie gromadzonej literatury.

Stan obecny bibliotek katedralnych oraz perspektywy ich funkcjonowania

Zmiany organizacyjne w Bibliotece Teologicznej skutkowały innym zlokalizowaniem księgozbiorów bibliotek katedralnych. Niektóre księgozbiory, na przykład Katedry Teologii Dogmatycznej przeniesione zostały do nowych pracowni, kolejne jak chociażby księgozbiór Katedry Teologii Biblijnej Starego i Nowego Testamentu pozostały w budynku Wydziału Teologicznego. Księgozbiory pozostałych katedr decyzją kierowników, także przenoszone będą do tworzonych pracowni w Bibliotece Teologicznej. Zbiór bibliotek katedralnych ma charakter płynny, liczba znajdujących się tam pozycji zależy głównie od uzyskania odpowiednich funduszy na zakup książek dla kolejnych tematów badawczych. Literatura już wykorzystana, decyzją kierownika oraz pracowników katedry może być kierowana do Czytelni Ogólnej, gdzie uzupełnia dany dział lub tworzy zupełnie nowy. Uwolnienie zbiorów z katedr do Czytelni skutkować będzie szerszym dostępem do tej literatury, także dla czytelników nie będących studentami czy pracownikami Uniwersytetu Śląskiego. Stan liczbowy bibliotek katedralnych na przestrzeni lat 2002–2016 ilustruje poniższy wykres.

średniowiecza. Teksty są dwujęzyczne opublikowane w oryginale iw tłumaczeniu niemieckim. Seria ukazuje się od 1990 roku. *Fontes Christiani*. https://de.wikipedia.org/wiki/Fontes_Christiani [dostęp: 09.03.2017].

Wykres 1. Zbiory bibliotek katedralnych (w tysiącach woluminów) w latach 2002–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Biblioteki Teologicznej.

Widoczna tendencja wzrostowa liczby zbiorów w bibliotekach katedralnych, nie jest zjawiskiem stałym i zależy głównie od przyznanych środków finansowych, głównie z puli środków uniwersyteckich, przeznaczonych na badania statutowe i granty realizowane na Wydziale Teologicznym. Jak wynika z danych statystycznych ujętych na wykresie 1. od roku 2010 utrzymuje się stały poziom liczby zbiorów w bibliotekach katedralnych. Brak nowych zakupów książkowych wynika głównie z wprowadzonych ograniczeń finansowych.

Wyodrębnione specjalistyczne biblioteki katedralne wspomagają realizację zadań naukowo-badawczych pracowników i studentów, organizując warsztat pracy naukowej poprzez gromadzenie i stałe uzupełnianie zasobu księgozbioru, dzięki doborowi literatury krajowej i zagranicznej w zakresie realizowanych programów badawczych. Biblioteka Teologiczna postrzegana jest jako klamra spinająca wszystkie jednostki badawcze Wydziału i zaspokajająca potrzeby pracowników i studentów w zakresie dostępu do źródeł naukowych i dydaktycznych²⁸. Kierownicy katedr odpowiedzialni za profil zbiorów organizują warsztat pracy naukowej i dydaktycznej poprzez gromadzenie i stałe uzupełnianie zasobu księgozbioru.

²⁸ B.T. MARUSZEWSKI: *Biblioteka w systemie uczelni akademickiej*. W: *Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych*. Red. A. JAZDON, A. CHOCHLIKOWSKA. Poznań 2002, s. 21–25.

Bibliografia

- CZAKAŃSKI T.: *Biblioteka Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego*. W: *Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne 1924–2004*. Red. J. KUPNY. Katowice 2004, s. 283–292.
- CZAKAŃSKI T.: *Historia Biblioteki Wyższego Śląskiego Seminarium Duchownego (1927–2000)*. „Wiadomości Archidiecezjalne” 2000, nr 11, s. 530–540.
- CZAKAŃSKI T.: *Libri Martyres. Gdy książka była wrogiem*. W: *Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne 1924–2004*. Red. J. KUPNY. Katowice 2004, s. 293–298.
- Działalność dydaktyczna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2000–2005 (stan na 30 września 2005 roku)*. Oprac. L. SZEWCZYK. Katowice 2005, s. 209–221.
- Fontes Christiani*. 2017. https://de.wikipedia.org/wiki/Fontes_Christiani [dostęp: 2.02.2017].
- Informator Wydziału Teologicznego w roku akademickim 2001/2002*. Oprac. L. SZEWCZYK, K. SOSNA. Katowice 2002, s. 20–22.
- Informator Wydziału Teologicznego w roku akademickim 2002/2003*. Oprac. L. SZEWCZYK, K. SOSNA. Katowice 2002, s. 5–6.
- KOŁODZIEJ B.: *Kolekcja Arcybiskupa Szczepana Wesołego–dar dla zbioru kościelnego Biblioteki Teologicznej*. W: *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce historia i współczesność*. Red. H. OLSZAR, B. WARZĄCHOWSKA. Katowice 2009, s. 143–147.
- KOŁODZIEJ B.: *Spuścizna naukowa księdza Remigiusza Sobańskiego w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 46, 2013, z. 1, s. 202–207.
- LUBOJAŃSKA E.: *Zakup literatury naukowej ze środków własnych i projektów badawczych (grantów) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce*. Red. H. OLSZAR, B. WARZĄCHOWSKA. Katowice 2009, s. 119–131.
- ŁĄCKA G.: *Dary w zbiorach Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w aspekcie ochrony dziedzictwa narodowego*. „FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2011, nr 1–2 (32–33), s. 72–92.
- MARUSZEWSKI B.T.: *Biblioteka w systemie uczelni akademickiej*. W: *Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych*. Red. A. JAZDON, A. CHOCHLIKOWSKA. Poznań 2002, s. 21–25.
- MUC A.: *Dar księdza prof. dr. hab. Wincentego Myszora dla Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 46, 2013, z. 1, s. 208–215.
- MYSZOR W.: *A faculty of theology at a state university*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 41, 2008, z. 2, s. 269–280.
- MYSZOR W.: *Ks. dr Martin Gritz i jego Biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 36, 2003, z. 1, s. 258–259.
- MYSZOR W.: *Ks. Prof. dr Paul Bormann i jego Biblioteka*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 37, 2004, z. 1, s. 174–176.
- MYSZOR W.: *Powołanie Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w latach 2000–2005 (stan na 30 września 2005 roku)*. Oprac. L. SZEWCZYK. Katowice 2005, s. 31–39.

- MYSZOR W.: *Powołanie Wydziału Teologicznego w Katowicach*. W: *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce: wizja Kardynała Karola Wojtyły i jej realizacja*. Red. J. MAJKA. Kraków 2002, s. 351–361.
- PIERONEK T.: *Droga odrodzenia polskich uczelni teologicznych*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 35, 2002, z. 1, s. 7–16.
- Programy badawcze Wydziału Teologicznego UŚ w roku 2016*. 2016. http://www.wtl.us.edu.pl/pdf/Projektty_badawcze_WTL.pdf [dostęp: 27.01.2017].
- Sources chrétiennes*. 2017. https://pl.wikipedia.org/wiki/Sources_chr%C3%A9tiennes [dostęp: 24.02.2017].
- Struktura organizacyjna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w roku akademickim 2004/2005*. W: *Wydział Teologiczny Uniwersytetu Śląskiego*. Red. L. SZEWCZYK, K. KUKOWKA. Katowice 2005, s. 110.
- Uchwała Senatu Uniwersytetu Śląskiego z 7.11.2000 r. w sprawie utworzenia Wydziału Teologicznego*. W: *Informator Wydziału Teologicznego na rok akademicki 2001/2002*. Oprac. L. SZEWCZYK, K. SOSNA. Katowice 2002, s. 10–11.
- WARZĄCHOWSKA B.: *Biblioteka Teologiczna zaprasza. Czytaj na Wita Stwosza*. „Gość Niedzielny” 2002, nr 5, s. 26.
- WARZĄCHOWSKA B.: *Literatura kresowa w kolekcji księdza profesora Józefa Krętosza w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*. W: *Kultura książki i informacji. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Elżbiecie Gondek*. Red. A. PULIKOWSKI. Katowice 2017, s. 295–308.
- WARZĄCHOWSKA B.: *Stara biblioteka nowego wydziału Uniwersytetu Śląskiego*. „Biuletyn EBIB” 2002, nr 35. <http://www.ebib.pl/2002/35/warzachowska.php> [dostęp: 19.03.2017].
- WARZĄCHOWSKA B.: *Wyrośła z dobrego drzewa*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 2002, nr 3, s. 25.
- WARZĄCHOWSKA B.: *Zbiory Biblioteki Teologicznej w służbie społeczności akademickiej*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 327–340.
- Wykaz dokumentów. 1945 (maj–czerwiec), Katowice. Memoriał w sprawie założenia uniwersytetu w województwie śląsko-dąbrowskim*. W: *Wyrósł z dobrego drzewa... Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. Red. A. BARCIAK. Katowice 1998, s. 198–209.
- Zmarł ks. Prof. Dr Lothar Ullrich*. 2013. <http://www.wtl.us.edu.pl/news.php?extend.8505> [dostęp: 16.02.2017].

Streszczenie

W pracy przedstawiono historię powstania bibliotek zakładowych (katedralnych) Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego oraz ich strukturę organizacyjną. Wskazano aktualne tematy badawcze podejmowane w katedrach oraz rodzaj gromadzonej w bibliotekach katedralnych literatury z uwzględnieniem poszczególnych źródeł nabycia dokumentów. Zobrazowano wielkość zbiorów będących w posiadaniu bibliotek. Wyróżniono w każdej z księżnic pozycje istotne dla nauki i dydaktyki.

Słowa kluczowe:

biblioteki zakładowe / katedralne Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego, struktura organizacyjna katedr, charakterystyka zbiorów bibliotek katedralnych (ujęcie tematyczne i ilościowe)

Summary

The cathedral libraries in the service of academic theology

The paper presents the history of the establishment of institutional libraries (the cathedral) of the Faculty of Theology of the University of Silesia and their organizational structure. Current research topics in cathedrals and the type of literature collected in the cathedral libraries are given, taking into account individual sources of documents acquisition. The size of the collections held by the libraries was shown. In each of the books, items of importance for science and didactics were highlighted.

Keywords:

Institutional / Departmental libraries of the Faculty of Theology of the University of Silesia, organizational structure of the cathedrals, characteristics of the library collections (thematic and quantitative)

